

NESBYGDA
HISTORIELAG

Bygdevandring
Søndag 10. Juni 2001

I området:

Tangen Gård

Isdammen

Gruvene i Seterdalen

Nesbygda historielag

er en forening med formål å ta vare på lokallhistorien i Nesbygda, i hele dens utstrekning fra Leirvik i sør til Tørkop i nord.

Foreningen driver registrerende virksomhet og samler og registrerer gamle bilder, historier og annet av interesse fra vår nære og fjerne fortid.

Av den grunn oppfordrer vi alle bygdefolk og andre som måtte ha bidrag til dette arbeidet å ta kontakt med foreningen gjennom en av dens representanter.

Gjennom de årene foreningen har eksistert har vi hvert år forsøkt å få til et hovedarrangement på sommeren.

Dette har resultert i historievandringer i en stor del av bygda, og planen er å dekke hele bygda.

Dette har vist seg å være meget populære arrangementer, som vil vil forsøke å fortsette med også etter bygda i første omgang er dekket. Nye innbyggere er kommet til siden starten, og de oppvoksende slekter begynner også å fatte interesse for sin egen lokallhistorie.

Vi vil også oppfordre alle interesserte til å støtte foreningen med et medlemskap, uten støtte fra bygdefolket er det ikke mulig å drive en slik forening.

***Med hilsen fra
Styret.***

Tangen Gård Gårdsnr: 34 Nesbygda.

Tangen Skole befinner seg der hvor eple og pærehagen på gårdsnummer 34 Tangen gård, også kalt lille Hannevik lå. Hagen ble anlagt av Anders Haagensen omkring 1840. Han vil vi komme nærmere inn på senere.

Kaster vi blikket nordover ender vi på Magasinodden, som nå er en del av Fjordparken. Her lå fra ca. 1800 kornmagasinet for nordre Strømm. Derav navnet for den som ikke viste det.

Hvis vi peker oppover finner vi Isdammen, den siste gjenværende av de isdammene som ble anlagt i bygda fra 1870 årene og utover. På Elvestad ved Isdammen er det registrert en gravrøys fra bronsealderen, en av de få i bygda.

Like i nærheten på det stedet vi nå kaller Speidersletta, ligger det gamle stabburet til Tangen gård, som nå fungerer som speiderhytte. Stabburet er det samme som synes på bildet over og ble flyttet til sin nåværende plassering etter at det var gitt til speiderne av de siste eierne av Tangen gård.

I sør begynte gården ved Jordfallbekken, og strakk seg til Gartnerbekken. Innover i landet gikk eiendommen til kommunedelet omtrent midt i Røysjø. Gården er antagelig anlagt for minst 1000 år siden, egennavnet Tangen tyder på meget gammel opprinnelse. Gårdene nærmest rundt har -rud navn og disse er vanligvis ryddet i sein vikingtid og middelalder. Tangen har vært ødegård, altså lå den nede en tid etter Svarte-dauen.

Tangen gård finnes ikke nevnt i noe dokument før i 1587. Eierne på dette tidspunkt het noe så flott som Jon Nielsen Tordenstjerne, han

bodde på Gullaug på andre sida av fjorden, sett rett nordover. Disse Tordenstjerner kom fra Bohuslän som dengang var norsk, og representerte det som ble betegnet lavadel.

Bilde fra Tangen gård fra under eller før krigen.

Så lenge gården var på utenbygds hender, ble den drevet av husmenn. Vi kjenner navnet på 3 av disse, henholdsvis, Lars Trulsen, Gunder Tangen og Jens Larsen. Først i 1680 kjenner vi til en selveiende bonde som dreiv gården, han dreiv den sammen med Hannevik, og navnet Lille Hannevik kommer nok fra denne perioden. Mannen het Ole Evensen, han hadde nok noen husmenn, og drev sikkert litt handel.

I en urolig periode fram til 1730 ble gården skilt, for senere å bli slått sammen igjen, inntil den i 1730 ble overtatt av Mikkel Johansen Loug fra Hof. Han var både lensmann og bonde, men han

Bilde fra Tangen Gård fra omkring 1880.

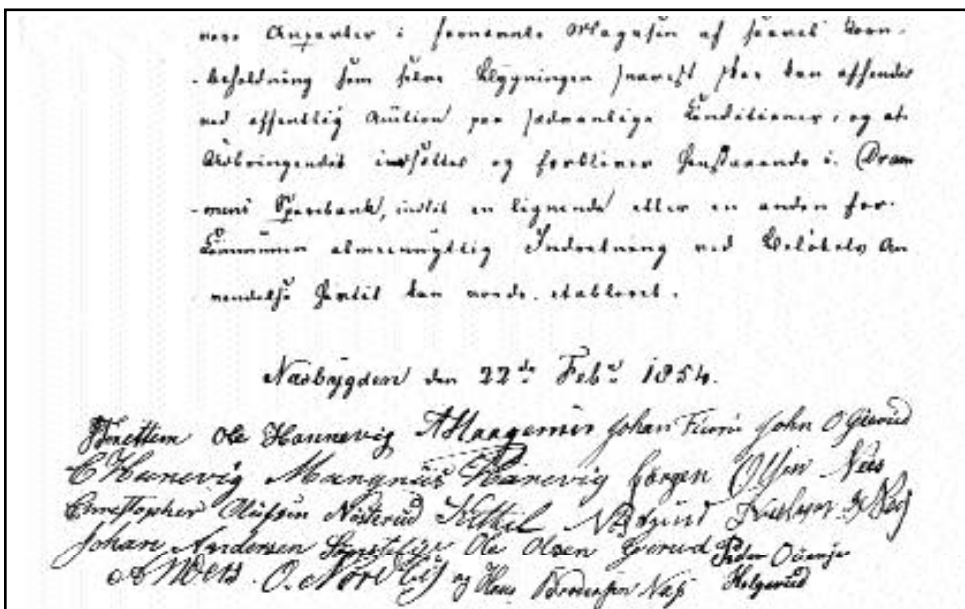
hadde bruk for mye penger for å kunne leve på en for han anstendig fot. Derfor skaffet han seg en tillatelse til å drive skysskaffereri og bevertning av folk med både vått og tørt.

Han hadde imidlertid en plagsom konkurrent i Christen Olsen som drev Svvertsvolden, vistnok ulovelig. Det endte med at lensmann Loug overtok Svvertsvolden.

Da skulle alt ligge til rette for en lykkelig slutt, men så gikk han hen og døde like etterpå.

Svvertsvolden fikk forresten vertshusbevilling med Grevelige privilegier i 1784.

I den perioden det var vertshusdrift skjedde det sikkert litt av hvert. Det fortelles at i et bryllup fikk en av gjestene spjæret sin livkjole helt opp til nakken, sikkert under påvirkning av en eller flere "kolekvintere."

Anders Haagensen

En annen historie forteller om en dansk gårdsgutt som stjal en pram og rodde den til Tørkop. Det kostet han 2 måneders tukthus, man kan saktens gjøre seg noen betraktninger angående dagens straffeutmålinger.

Det bemerkelsesverdige er at i tingbøkene for dette hundreåret er dette et av de ytterst få tyveri-er man finner omtalt i bygda. Utsikten til meget strenge represalier var sikkert med på å regulere omfanget.

En annen i den tid sterkt fordømt virksomhet var det såkalte "leiermål", men det var mye mer av dette i byene enn på landet, det var kanskje ikke så lett å skjule det i byene.

I denne tiden hadde Tangen gård seter. Den het "Siresetra" og har antagelig ligget innenfor Sireseteråsen mot Røsstjern eller ved Nordby - myrene. Driften på denne setera ble lagt ned omkring 1830.

Før vi forlater 1700 tallet skal vi nevne en fenrik Jocum Lantz som bodde på Tangen, hva utmerket

han seg med? Jo, han var far til den antatt største krangefant som har bodd i Svelvik, nemlig Christian Lantz, som bodde på Ebbestad. Interesserte kan lese mer om den stridbare her Lantz i Svelvik Historie.

Sletta og Seterdalen var to husmannsplasser under Tangen. Seterdalen har antagelig fungert som seter etter at Siresetra ble oppgitt, derav navnet.

Under kriseåra 1807- 14 ble et kornmagasin for å sikre så-

kornreserver opprettet, som før nevnt lå det nede ved fjorden på den plassen som i ettertid har fått navnet Magsinodden. Greven av Jarlsberg skjenket grunnbeholdningen av korn. Magasinet ble avviklet omkring 1850 og kapitalen delvis brukt i veiprosjektering, og delvis satt inn som grunnkapital i det som seinere ble Svelvik og Strømm Sparebank.

Eiere kom og gikk på Tangen, en tid var den under Sønsteby på Hella. Men så skjedde det noe med mer fart i.

I 1829 døde gjestgiver og bonde Jørgen Brodersen, han var 33 år da han døde, og enka Andrea Andersdatter, gifta seg igjen med Anders Haagensen. Anders Haagensen var en mann med fart i. Han rustet opp bygningene og bygde også endel nytt.

En branntakst fra 1840 forteller at våningshuset var i 2 fulle etasjer, tømret og tekket med teglstein, utvendig panelt med bord. Det gikk en gang midt i bygningen, på nordsida av denne, dagligstue panelt og gulmalt, kjøkken med skorstein og kjøkkenkammer, her var det også en skjenkebod. På sørsiden av gangen ,panelt og grønmalt storstue, sengekammer. I annen etg. 2 værelser og sengekammer.

Han satte opp nytt bryggerhus med skorstein, stor bakerovn, og innemurt bryggepanne.

Stall med plass til 5 hester, tømret fjøs med plass til 10 kuer og småfe, drengestue, og vedskjul, og han la inn springvann. Det var vel ikke verst i de dager.

Den samme herremann drev som skipsreder. Vi vet lite om skipet eller skipene, men det ble ved de tider bygd ei skute i Jordfallbukta og det spør om ikke Haagensen hadde en finger med i spillet der.

Som før sagt gikk gårdsskogen hel inn til Røysjø, og Haagensen fikk satt opp sag som utnyttet fallet i bekken som kom fra Øksnavannet.

Der saga sto heter det i dag Kjerommen. Dette skal iflg. navneforskere henspile på saga, altså kunne det vært Skjærommen. Vannforsyningen til å drive saga var genial i sin enkelhet, med noen små demninger fikk man begge Øksnavanna til å flyte sammen og mange mål skog ble satt under vann. Noen av disse demningene ligger fremdeles i terrenget, og sees lett fra stien ved Nordre Øksnavann. Vannspeilet økte med bare ca 1,5-.2 m men arealet ble enormt. Det foreligger beskrivelse og takst på saghuset og maskineriet, og det var ganske skikkelige greier.

Anders Haagensen var med i Svelviks første formannskap, fra 1837,(her kan det i parentes bemerkes at man i Strømm fikk en bonde til ordfører, det var en sjeldenhet, vervet gikk gjerne til

embetsmenn.) Anders Haagensen var også ordfører, først 1846-47 og senere 54-57. Men det mest har imidlertid en ende, så også for Anders Haagensen, og i 1860 måtte han melde oppbud som det heter.

Gården vandret imidlertid videre på forskjellige hender.

Omkring 1870 ble det gode penger i iseksport, vanligvis til kontinentet og England. Den engelske adel og annet fint folk har nok hatt is fra

Strømm i drinkene sine.

Isdammen som ligger her oppe ved Elvestad, ligger igjen som et vel bevart minne om denne tida.

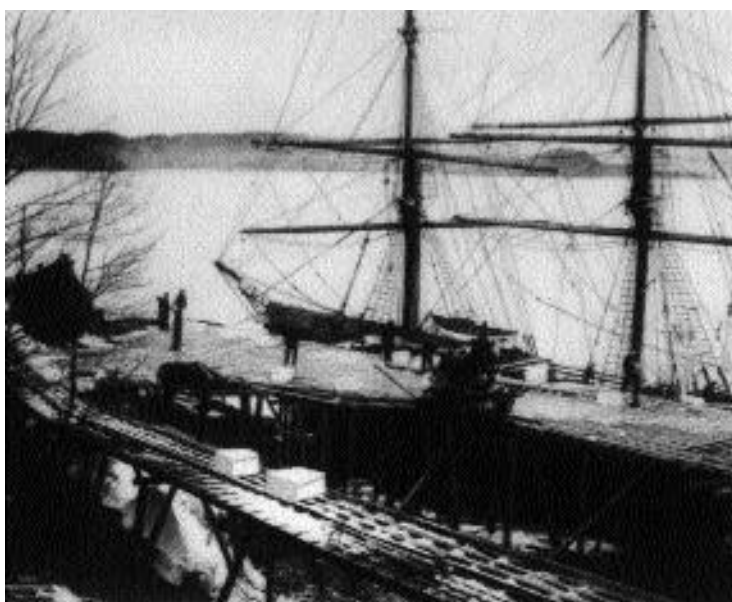
Det var minst 2 dammer til i

dette anlegget den så-

kalte Syvertsvolldammen som i dag ligger som en synlig ruin, etter at den ble tatt av flommen. Oppe i enden av Raumyrdalen skal det ha ligget en stor dam, demmet opp med jord og tømmer.

Isskjæring i fint vintervær.

Isen nå vei ned renna og rettombord.

Isproduksjon og skipning ga arbeid til mange både til prepareringen av isen før oppkutting, til selve kapparbeidet til lagring og transport. På bildet skjæres blokker som fløtes i den åpne råka til ishuset hvor den ble lagret til skipning.

Isen måtte stelles og det ble arbeid av det. Den måtte feies og holdes rein, (det skulle være ordentlig stålis.)

Da anlegget var på det største skal det ha gått ei

Ved inngangen til den største gruva i Seterdalen

renne fra ishuset og ned til brygga, slik at man sendte isblokkene i vei og utnyttet fallet i terrenget til å sende dem rett ombord. Det kan være som følge av at det

kanskje var litt dårlig kommunikasjon mellom de oppe og de ombord at en brigg fikk så mye is at den gikk til bunns utenfor mollbakken. Rester skal hvistnok kunne påvises den dag i dag.

Istrafikken fikk ofte et preg av gambling over seg, gamle skuter, og galmannsseilas for å komme fort fram. Jo fortere frem desto mer is å levere. Det ble faktisk seilt med is til New York, og til Italia. I verket Norge på havet påstås det at det kom en båt til Rio De Janeiro med is fra Norge.

Mannen som fortalte om renna som isen sklei nedover i, var Anders Popp, han var sønn av en

av de seinere eierne av Tangen gård. Han fortalte at når denne trafikken sto på kunne folk i nabolaaget skyte en hvit pil etter nattesøvnen.

Gården gikk videre fra eier til eier, og i 1906 ble gårdsskogen skilt fra, den var en av kommunens største. Kjøper var Evjen et.co. i Drammen. Senere, i 1924 ble skogen solgt videre til familien Lund i Oslo. En av disse var Hartvig Lund, som i tillegg til å være tannlege og skogeier også skrev eventyr for barn. I skrivende år eies skogen av Direktoratet for Naturvern.

I 1917 ble Syvertsvolden Molybdengruver A/S stiftet, navnet skjemmer ingen, men de lå på Tangegårdens eiendom, oppe i områdene i Seterdalen. De var i aktivitet en stund, men gikk på "donken" som det heter. De ble forsøkt gjenopplivet et par ganger blant annet under krigen, da det var bruk for Molybden til kanonløy igjen. Molybden er et tungmetall som benyttes i forskjellige stållegeringer for å bedre stålets egenskaper med hensyn til stykke og korrosjonsmotstand. I både våpen og verktøystål vil man finne molybden i stållegeringen.

De siste som drev Tangen gård var Gerd og Harald Tandberg fra 1946, de viste stor entusiasme, og prøvde seg blant annet med noe så eksotisk som en vekst kalt Jordskokke, dette er ca. 2 m høye planter med en forgrenet knollrot. En historie som huskes om disse plantene er at i de "lykkelige 50 åra" var noen entusiastiske og energiske festedeltagere på vei hjem fra Nesvang i de sene nattetimer, de røsket opp et passelig antall og plantet dem i 2 rader på veien, og påførte

antagelig noen av den tids fåtallige nattlige bilister et lite sjokk.

Fra ca. 1930 og til kommunen overtok, ble det bygslet ut et anselig antall hyttetomter på Tangens grunn. Endel av hyttene ble bygget av ganske tilfeldige materialer, noe som vel var representativt for mye hyttebygging i den perioden. I dag er imidlertid, som alle kan se standarden på bebyggelsen på det som tidligere var Tangen gårds grunn helt på topp.

Da skolen kom først på 60 tallet ble den bygget pådeler av det som hadde væ hagen, noe senere ble innhus og låve utsatt for brann, og det er i dag ikke så lett å forestille seg Tangen gård, selv for en som kjente den godt i gamle dager.

